

Naš kmečki dom.

„Domoljubova“ priloga za naše gospodarje, gospodinje in dekleta.

Zboljšanje pašnikov in živinoreje

(Govor poslanca Demšarja v deželnem zboru 13. oktobra 1909.)

(Konec.)

Sedaj pride na vrsto, da izpregovorim o naši živini. Jaz se bom tu ozrl samo na dve vrsti naše živine, to je govedoreje in prešičoreje, za konjerejo se je itak še največ skrbelo, ker rabi konje država za vojsko.

Mi v zadnjih 30 letih, ko se je omežila in opustila paša, nismo mogli tako napredovati pri živinoreji, kakor bi bilo pri splošnem napredku železi; v nekaterih krajih smo celo nazadovali. Na Kranjskem smo imeli leta 1880. 225.144 glav govedi, leta 1890. 227.613 in leta 1900. 253.839 glav, leta 1890. smo imeli 94.935 prešičov, leta 1900. pa 107.836. Če bi danes šteli, ne verjamem, da bi dosegli to število, ker smo imeli več slabih let za krino. Suše l. 1904. in 1908. so hudo udarile našo živinorejo v kljub temu, da je država priskočila s precejšno podporo za nakup krme. Živine se ni moglo toliko podrediti, kakor se je je moralo odprodati. V takih letih se občutno pokažejo nasledki pomanjkanja pašnikov. Vkljub temu, da smo pri številu do leta 1900, kakor sem prej omenil, precej napredovali, ne moremo govoriti o splošnem napredku živinoreje. V statističnih poročilih iz leta 1890. beremo, da smo po številu v 20 letih napredovali za 16 %. Ta napredek se je pa pokazal le pri reji mlade živine, medtem je pa padlo število pri bikih za 13 odstotkov in pri kravah za 2 odstotka. Te razmere se tudi pozneje niso spremenile, to čutimo tisti, ki se pečamo z živinorejo. Med tem je pa naša živina omehkužena po zaduhlih hlevih trpela veliko več pred kužnimi boleznimi, ki so se zanašale k nam vsled pomanjkljivih veterinarjih odredb iz Hrvaške in Bosne.

Zlasti prešičoreja je bila s tem hudo prizadeta. Če je enkrat en hlev okužen, če tudi bolezen živali ne uniči, je vendar taka žival za plemo izgubljena, ker hitro degenerira. Vsled tega so se pa tudi velikokrat dobri poizkusi povzdigniti živinorejo slabo obnesli in je bilo vedno veliko pomanjkanje dobre plemenske živine. Mi potrebujemo poleg dobrih pašnikov še dobrega plemena in primernih hlevov.

Veliko pomanjkanje se kaže pri dobrih plemenskih bikih, ki jih moramo iskati v drugih deželah za drag denar in jih je še težko dobiti. Zadnji dve leti se je res nekaj več bikov pripeljalo iz severnih dežel, vendar s tem še ni dosti pomagano. V krajih pa, kjer je živinoreja zelo zaostala, tam pomanjkuje vsake dobre plemenske živali. Treba bo tudi za povzdigo prešičoreje dobrih merjascev in svinj. Pri govedoreji so se pa delale tudi s tem velike napake, da so se dobri, še mladi biki v veliko škodo živinoreje oddajali mesarju. B.k je precej hudomušna žival, ki postaja z leti rad hudoben in vsled tega gleda posestnik, da ga kmalu proda za meso. Deželni odbor, ki naj podpira nakup plemenskih živali, bo moral gledati, da take živali dolgo pridrži za plemo in da posestnikom nakloni primerne letne nagrade. Kjer so še dobre in lepe plemenske krave, tam bo treba paziti na to, da se vsa teleta ohranijo za plemo in razprodajo v deželi v kraje, kjer je na slabi stopinji živina. To bo treba pospeševati s premijami za teleta. Število živine se bo z izboljšanjem pašnikov moralo pomnožiti, kakor sem preje pojasnil. Zato bo treba zlasti v tistih krajih, kjer ni kmetijske šole, zlasti na Notranjskem in Gorenjskem napraviti vzorne kmetije z vzornimi pašniki in hlevi in izbrano živino za plemo. Take vzorne kmetije bi lahko redile veliko živine, ker bi se omejile zgolj na pridelovanje krme in bi tudi dosti ne stale. Te bi dajale tudi našim kmetovalcem lep zglej. Mi vemo, da je naš kmet še precej konservativen, kar je velikokrat tudi prav, in ga je mogoče le z dobrimi zgledi pripraviti do umnega kmetovanja. Take kmetije bi bile najboljša šola za kmetijski pouk. Tu bi se napravljali lahko kratki podučni tečaji, kjer bi se poduk izpopolnil s praktičnim delom. Ta denar, ki bi ga dežela tu založila, bi se dobro obrestoval. Če pomislimo, da imamo mi 253.839 glav govedi, ki se povprečno računajo na 120 K in se vrednost ene živali lahko zviša za 100 K, se naše premoženje zviša za 25 milijonov kron, ki bi gotovo dajale dobre obresti. Ne rečem, da ni pri nas izboljšanje nekaj težavnega, ker imamo večinoma male posestnike. Po zadnji statistiki, ki sem jo mogel dobiti, imamo na Kranjskem z 1—2 govedi 16.772 posestnikov, z 3—10 govedi 31.249, z 11—20 govedi 1800 in z več kot 20 go-

vedi le 111 posestnikov, med tem imajo na Koroškem z več kot 20 govedi 1617 posestnikov, vse živine pa le 2400 več kot pri nas. Pri naših razmerah je torej izboljšanje živinoreje mogoče le zadržnim potom, to je po živinorejskih zadrugah.

Treba bo ustanoviti kar mogoče največ živinorejskih zadrug. Že nekaj let sem je pri nas precej živahno gibanje za izboljšanje živinoreje, zlasti govedoreje. Vidi se, da so naši kmetje vsprejemljivi za to in pripravljeni delati za izboljšanje živinoreje. Ustanovilo se je pri nas do meseca avgusta letošnjega leta 12 živinorejskih zadrug, te so: v Selcih, v Šmartnem pri Kranju, v Cerkljah, v Predosljah, v Sori, v Kamniku, v Gorjah, v Dolskem, v Horjulju, v Borovnici, v Ilirski Bistrici, v Št. Rupertu in na Igu. Prve teh zadrug so se ustanovile brez kake podpore, z lastno močjo. Pozneje pa je naš deželni odbor priskočil po svojih skromnih močeh na pomoč in tudi država je nekaj dodala. Le tako naprej s podvojeno silo in seveda tudi s podvojeno pomočjo dežele! Po poti, po kateri so hodile druge dežele do povzdige živinoreje, treba bo tudi nam iti; tako ima danes mala država Švica nad 500 živinorejskih zadrug. Zadržnim potom se lahko skrbi za pašo, se tudi lahko kupuje draga plemenska živina, se zbira za plemo lepa živina, se vodijo potrebne knjige, da se iz njih razvidi vrednost plemena, se živina prodaja, se skrbi za poduk in se tako oživlja veselje do živine in kmetijstva. Vse to je pri posameznikih tudi z deželno podporo težko izvedljivo. Deželni odbor tudi ne more vsega tega pregledati in izpeljati; tako bi bile živinorejske zadruge izvršilni organi deželnega odbora.

Zraven pašnikov in lepe živine nam je tudi potreba primernih hlevov. V slabih, nizkih in mokrih hlevih ne more uspevati mlada živina, pa tudi ljudje ne marajo hoditi v take hleve, zlasti ženskih poslov je danes težko dobiti za hlev. Lepa soba, lep hlev, lepa živina, lep travnik, to človeka veseli in ga vabi k sebi. Kjer bo vse to, bo ostala ljubezen do stanu in kraja. Tako bi odpadli tudi tisti pomisleki, ki jih imajo nekateri gospodje pri novi lovski postavi, ker bi kmet raje ostal pri kmetijstvu in ne bi šlil v gosposke športe. Kjer so vzorni hlevi, se napravijo tudi gnojne jame, iz katerih dobimo mnogo gnojnice, ki pospešuje rodovitnost zemlje. Koliko se

izda denarja za drag umeten gnoj, tisočaki gredo iz dežele, med tem pa dragocena gnojnica v hlevih izhlapije in jih okužuje. Tudi to je zelo važno. Res je, da se je dalo že nekaj malega premij za izboljšanje hlevov, toda to so le mrvice, treba bo preskrbeti zadostno brezobrestnih posojil. Če se vse to izpolni, potem je mogoča pri nas umna živinoreja in s tem izboljšanje in rentabilnost kmetijstva.

Kmetijstvo bje že dolgo vrsto let gospodarski boj, boj za svoj obstanek. Mi vidimo na eni strani našega kmeta po naših hribih in dolinah, ki se trudi noč in dan in dela za slabo plačo, pri vsem tem pa propada v škodo dežele in države, na drugi strani pa dobro organizovano mestno industrijsko delavstvo, ki si želi in zahteva boljše plače in cenih živil. Meščani se pritožujejo zoper kmeta in mu očitajo, da je on kriv draginje. Zahtevajo pomoč od države po poti, ki bi samo kmeta oškodovala, drugim stanovom pa nič ne koristila. Zahteva se odprava varstva kmečkega dela in konkurenca kmetu s slabim blagom, z uvažanjem malovrednih živil. Potem se pa še dobijo izobraženi mestni politiki, ki hujskajo delavca zoper kmeta in kmečkega zastopnika, ki ne more dovoliti raznim vladam, da bi svoje račne delale v škodo kmeta. Imamo pri nas, imamo v Avstriji še dovolj zemlje, ki lahko pošteno preživi svoje prebivalce, samo obdelati jo je treba in tistemu, ki jo obdeluje, preskrbeti primeren zaslužek. Za to naj pa skrbi dežela in država z dobrimi zakoni in kriza, ki žuga našemu gospodarstvu, bo odstranjena.

Da se ne bo mislilo, da so naše zahteve glede povzdige živinoreje pretirane, hočem navesti še nekaj števil, ki nam kažejo kako druge dežele podpirajo živinorejo. Moravska je dala leta 1907. iz deželnih sredstev za povzdigo živinoreje:

1. za govedorejo	200.000 K
2. za konje	3.000 »
3. za malo živino	6.000 »
4. za cepljenje proti rdečici	6.000 »
5. za ovce in koze	2.000 »
6. za gojenje krmskih rastlin	4.000 »

Skupaj 221.000 K

Skupna podpora za povzdigo kmetijstva je znašala 311.970 K. Moravska ima trikrat toliko sveta za živinorejo kot Kranjska, za živinorejo pa dá vsaj osemkrat toliko podpore kot pri nas.

Češki deželni zbor je dovolil 3. junija 1905. za pospeševanje gospodarstva štiri milijone kron, od te svote se je pa porabilo za govedorejo in prešičorejo 1 milijon kron. Deželni zbor je pa dajal še posebne podpore, tako leta 1907. za govedorejo še 239.350 K. Te številke nam kažejo, kako napredne dežele podpirajo kmetijstvo. To delo za povzdigo naše živinoreje bo treba pri nas hitro izvršiti, če hočemo, da se izpolnijo želje, ki jih je že leta 1905. izrekel deželni zbor. Tudi moje želje so, da naj se tako povzdigne živinoreja, da ne bo zadostovala samo domačim potrebam, ampak da bomo imeli še živine za izvoz. Zato pa stavim sledečo resolucijo: Deželni

zbor skleni: v prihodnji proračun naj se stavi za povzdigo živinoreje svota 100.000 kron.

Beton.

IV.

Vsak gospodar bo dolgo pomnil lansko leto. Huda suša bi nam bila kmalu uničila našo živino. Kako je primanjkovalo krme! Prosili smo državne podpore, dobili smo precej veliko, pa živina marsikaterega gospodarja je vkljub temu stradala; dasi je vsak odprodal, kolikor je mogel. In letos? Veliko gospodarjev nima letos nič več krme kakor lani. Zopet letos ga muči moreča skrb: Kako bom preredit svojo živino? Krme nam skoro vsako leto primanjkuje. Temu smo pa nekoliko tudi sami krivi, ker si ne pomagamo, ko bi si lahko. Pa kako? Travnike in vrtove je treba bolj gnojiti. Pa boš rekel: Kje bom pa gnoj vzel, saj ga imam komaj za njive. To ti jaz prav rad verjamem, da ga imaš premalo. Toda ravnaj z gnojem drugače kakor do sedaj, pa ti bo dosti več zalegel.

Kako smo z gnojem dosedaj ravnali? Prav slabo. Izkidamo ga iz hleva, ga pustimo visok kup pred hlevom, da se od vseh strani pošteno presuši, ali ga pa zmečemo v jamo, da ga je polovica v vodi. Kadar gre dež, priteče pod gnoj deževnica in ga izpira in odnese iz njega še tisto malo redilnih snovij, kolikor jih je imel.

Največ pa smo dosedaj zapravljali na gnojnici Gnojnica je dragoceno gnojilo, ima v sebi veliko kalija in dušika, snovi katerih vse rastline potrebujejo. Pa kako smo dosedaj skrbeli za gnojnico? Marsikdo gladko nič. Pojdi skozi naše vasi, po vseh potih in stezali teče dragocena gnojnica, da vsak čas vanjo stopiš; a tam kjer bi veliko koristila, po travnikih in vrtovih, tam je pa ni. Na gnojnici slovenski kmetje leto za letom zmečemo tisočake proč. To so nam pridigovali dosedaj vsi strokovnjaki, pisalo se je po vseh gospodarskih časopisih, uči se po vseh kmetijskih šolah: gnojnico je treba shraniti in z njo travnike in vrtove pravilno gnojiti. Pa ljudje so bili v občje za to gluhi.

Še-le v zadnjem času se je ta led prebil. Razumnejši gospodarji so začeli tlakati svoje hleve, da prestrežejo gnojnico in jo porabijo za travnike. Danes najdemo že marsikje tlakan hlev, čeden da vsakega gospoda lahko vanj pelješ, pa zdrav za živino.

Toda tlakan hlev je v korist le živini, če pa hočeš korist imeti tudi ti gospodar posebno kar tiče gnoja, tedaj moraš tlakati tudi gnojnice in gnojno jamo.

Najprej naj nekoliko povem, kako je ravnati z gnojem. Gnoj ne sme biti suh pa tudi ne v vodi. Da suh gnoj ni zanič, to mi vsak gospodar verjame. Čisto moker gnoj se pa nič ne razkroji, če tak gnoj na zrak pride, se kaj hitro spridi. Gnoj mora biti torej vlažen; to je glavno pravilo.

Dalje se mora gnoj lepo po celem gnojšču razravnati, da je kup povsod enako visok. Tudi ga je treba dobro pohoditi; če prerahlo leži, se prehitno posuši in izgubi veliko redilnih snovij. Kup sme biti 1 meter, kvečjemu poldrug meter visok. To povem samo ob kratkem.

Gnoj se mora vedno vlažen ohraniti in kako se to doseže? Na dva načina.

1. Če gnoj z gnojnico polivamo. To storimo ali s korcem ali pa s pumpo. Občje je zamudno; s korcem je dosti dela, s pumpo so pa stroški. Zato si gospodarji pomagajo na ta način da

2. gnoj denejo nad gnojnico. V tem slučaju ni treba gnoja nikdar polivati, ampak se kar sam napije mokrote iz gnojnice in ostane vedno dovolj vlažen.

Na dva načina je torej mogoče gnoj vlažen ohraniti in na dva načina se tveganje gnojnice lahko napravi:

1. Gnojnično jamo napravimo zraven gnojnega kupa in jo dobro pokrijemo. V tem slučaju bo treba gnoj večkrat polivati, drugače bo presuh in malovreden. Ali pa naredimo 2. gnojnično jamo pod gnojnim kupom, sedaj pa ne bomo imeli z gnojem nič posebnega dela, nobenkrat ga ne bo treba polivati, ker bo vlage iz gnojnice dovolj prišlo vanj.

Naj popišem najprej prvo vrsto gnojnišč. Zraven hleva blizu vrat in če le mogoče na senčni strani naj bo gnojnišče. Tu na gnojnišču morajo vodo držati, gnojnica se namreč ne sme v tla izgubljati. To dosežeš brez vsakih stroškov, le nekaj dela boš imel. Napelji težke ilovnate zemlje in zbij jo kakih 30 cm na debelo in držala ti bo vsaj nekaj časa. Ker sem pa jaz tisti mož, ki beton hvali, ti pa moram v ta namen beton prav posebno priporočiti. Ilovicica se ti zvozi in imaš blato na gnojnišču, ti začne puščati in imaš večkrat popravila; beton pa, enkrat dobro narejen, je za zmirati. Pa kakor nalašč je letošnjo zimo in bo prihodnjo spomlad portlandcement silno poceni. Cena je skoraj na vsako postajo na Kranjskem 4 K sto kilogramov, če se naroči cel vagon. Pri tej ceni se naprava pravičnega gnojnišča vsaj v dveh letih mora popolnoma izplačati. Če je svet trden, zadostuje 10 cm močan beton. Ta beton naj ne bo iz samega portlanda, ampak nekaj malega romana naj bo vmes, ker potem mokrto bolje drži; če romana ni, tedaj je dobra apnena voda (v vodi raztopljena apno). Če pa je svet za gnojnišče bolj mehak, tedaj pa kaže celo gnojnišče najprej s kamenjem tlakati in na ta tlak pa tla beton vliti, namreč 5 do 8 cm; to je še vedno ceneje, kakor pa močan beton vlivati.

Na gnojnišče je treba deževnico varovati, da ne bo gnoja izpirala. Zato naj bil okoli gnojnišča kakih 90 cm visok zid, ali pa vsaj betoniran jarek, po katerem naj deževnica od gnoja proč odteka.

Tla na gnojnišču ne smejo biti ravna, ampak morajo kaka 2 cm na en meter viseti proti tisti strani, kjer je gnojna jama, da vanjo odteka gnojnica.

Gnojnišče mora biti dovolj veliko. Velikost se ravna seveda po številu živine v hlevu. Na vsako živinče računati je 5 kvadratnih metrov. Če imaš n. pr. 8 glav živine, kako veliko bo moralo biti tvoje gnojnišče? 8 krat 5 to je 40 kvadratnih metrov ali dolgo 6 m, široko 6 m 66 cm. Če pa hočeš gnoj poldrug meter visoko imeti, zadostuje 3 kvadratne metre na glavo.

Tudi tega ne pozabimo, da naj bodi tla gnojnišča ravno tako visoka, kakor tla zemlja okrog gnojnišča.

Zraven gnojnišča, kolikor mogoče blizu, je prostor za gnojnično jamo. Kako je isto narediti? Na vsak način mora biti narejena iz cementa. Če hočemo ceneje delati tedaj jamo s kamenjem obzidamo in s portlandom omečemo znotraj čez in čez. Če pa hočemo imeti boljše narejeno, tedaj pa vso jamo betoniramo in znotraj jej damo še fini omet iz portlanda. Kako velika pa naj bo gnojnična jama? Velikost se bo ravnala po številu živine, pa tudi po tem kako mislimo gnojnico razvažati. Na vsako odraslo živinčce računajo 2 m³ (kubična metra); torej bo moral gospodar, ki ima 8 glav živine narediti gnojnično jamo, ki bo 16 m³ (kubičnih metrov) držala, to bi bila jama 3 metre dolga, 2,66 metra široka in 2 metra globoka.

Druge vrste gnojnišče, katero je pa veliko bolj pripravno, namreč gnojnišče z gnojno jamo pod gnojem, to bom pa v prihodnji številki popisal, pa tudi narisal. P.

Naš pekel.

Ni še dolgo tega, ko je šel mož gostač v gostilno. Premoženja ni imel. Le kup otrok in raztepena žena je njegovo bogastvo. Sabo je vzel dva otroka, enega v sedmih, drugega v petem letu. „Liter vina“! — Potegnil je ravno tedenski zaslužek, ne od vseh dni, saj je v pondeljek vselej pijan. „Otroci zdaj pa pijte, moramo veseli biti“! Mala se branita, ker nista pijače vajena. „Morata, če ne bota pa tepena“ — in besni oče vdari ob mizo, da je vse zvenketalo. In oče je vlival v se in v šestletnega, kar se je dalo. — Pozno so šli domu oče in otroci — čisto pijani. — Na travniku sta se zvalila oče in šestletni in tam obležala. Otroče je grozno vpilo v bolečinah, ker pijače ni bilo vajeno. Mati je prišla na pomoč in spravila moža in sina domu. Toda stem je bila žaljena očetovska čast, ki je zahtevala zadoščenja s palico po hrbtu žene. — Bili so še prebogati, zato je očetova moč zadnje posodo — lonec in sklede in kar je bilo še družega v hiši, na drobno zdrobila. — O srečna hiša bogatega gostača.

Pred nekaj leti je bil v gostilni učitelj. Oče je pripeljal sabo malega sinčka. „Žganja“! „Janezek, v šoli pravijo, da žganja ne smete piti. Jaz pa, tvoj oče, ti pravim, da ga boš kar tle korajžno en glažek spil.“ In mali Janezek, ki je komaj začel hlače nositi je srčno izvrnil prepovedano in zapovedano pijačo. Kako sta domu prišla, ne vem. Skoro gotovo ne naravnost. — Kam, kam bomo prišli na ta način.

Hočete še kaj hujšega? Revna kmečka žena je ležala na smrtni postelji. Uboga reva ni imela nikogar, ki bi ji postregel. Od mraza se je tresla, ker je bila odeta le s starim kocem. Odrasli sin, nepoboljšljiv pijanec, je ravno prišel domu in gre k svoji materi. Ali jo bo tolažil, se od nje poslovil, in zadnjič stisnil roko revi, ki je zaradi njega prelila toliko solz, in ji zašnil trudne oči?

Sin stopi k materi, ki je umirala in se mrazu tresla, ji potegne koc doli in zbeži z njim v bližnjo vas, kjer ga proda in na žganju zapije.

Mati je umrla, kmalo zanjo tudi sin na pijanosti.

In pri nas se pije in pije povsod. Vsled pijančevanja po gostilnah postanejo ljudje hujši od zveri in vendar to družih ne odvrne.

Gospodarji, sami vidite, kako se marsikje denar, ki bi bil tako krvavo potreben za izboljšanje gospodarstva, poravnava dolga, obleko otrok in vse drugo, kar imate še težav, ves v gostilnah zapravi. Kakšna bo vaša hiša na ta način postala?

Od staršev ste prejeli posestva. Dolžni ste hiše izboljšane pustiti svojim otrokom. Zdaj bodo ostali le dolgovi in razvaline. Domač mir, zadovoljnost, sreča in red beži iz hiše pijancev. Kako bi mogel biti vesel, če nikoli nič nima? — V peklju so in sami nočejo vedeti.

Čudno, da marsikje žene niso veliko boljše. Toliko skrbi imajo zaradi moža pijanca, toliko solz prelijejo, in vendar same le prerade v gostilni ostanejo. Tu mora že zaradi vzgoje otrok vladati odločno načelo! Nikdar brez prav posebnega vzroka v gostilno. Naj mati pri sebi začne, če hoče pri drugih kaj doseči. Ko bi mati pri otroku že iz mladega vzbudila stud nad pijančevanjem in skrbno pazila, da ne bi dobili otroci nobene alkoholne pijače, pač bi jim pa dajala več mleka. bi se skoro gotovo pozneje ne mogli tako navaditi pijače, kakor moremo zdaj povsod opazovati. Velika materina ljubezen zahteva težkih žrtev, katerih se mati nikdar ne sme braniti.

Kaj naj rečem o fantih? Hvala Bogu, minuli so časi, ko so se fantje bahali s svojo nerodnostjo in stave delali, kdo ga več nese. To je bila baharija rokovnjačev. ki so se bahali, kdo je znal bolj kakega popotnika zaklati, ali poštene ljudi goljufati. Čudno, da se morejo ljudje bahati s tem, kar ga pod živino ponižuje! Mi vsi upamo, da bodo naši mladeniči enkrat vzgledni gospodarji. Brez zdržnosti ne bo šlo. Na Nemškem je dobila država v lani 2 milijona mark manj davka od alkoholnih pijač, kakor l. 1907. Tam je vojska zoper pijančevanje dosegla že najlepše vspehe. Mladičji, ali bomo mi vedno na glasu, kakor najhujši pijanci, zadnji povsod? Mi hočemo in moramo biti med prvimi. Vsak naj zopet pri sebi začne.

Ali je o dekletih sploh treba govoriti? Lepo je vscvela po širni deželi ljubezen do Marije! Nedolžna srca so zahrepenela po večji popolnosti in podobnosti z Marijo. Vleče nas za križem, za Marijo v nebesa. — Toda tudi tukaj se kaže naš pekel. — Ohlajenje pobožnosti in grob nedolžnosti se začenja z obiskovanjem gostiln, nadaljuje s plesom in konča v sramoti. Ne spoznajo svoje visoke časti, ne svojega lepega poklica. Gotovo ne bi smela zaradi slabega zgleda nobena hči Marijina svetinje čiste Matere več nositi, če je brez posebnega vzroka doma po gostilnah pila in plesala. Če moreš s svojim življenjem in svojo zdržnostjo rešiti brata in vsaj drugim pokazati, da je mogoče tudi brez pijančevanja živeti in delati, si veliko storila.

Krščanske hiše, torej tudi kmečka hiše po deželi, naj bi bile podoba nebes, kjer vlada ljubezen in veselje brez greha in slabosti. V resnici je pa le premnogokrat v hišah podoba pekla, kjer ni miru, kjer

vlada sovraštvo in so si domači drug drugemu le v muko in pohujšanje.

V naših žilah pa še teče kri, ki daje moč tudi zoper tega sovražnika.

Kaj bo z našimi gozdi?

Če so pa gozdi izsekani, so plasti zemlje zelo prhke. Voda, katere ne ovirajo več gozdi, pada naravnost na zemljo in jo kar posname na nagnjeni nivi. Kadar je pa suho, odnaša prst burja, da je mogoče dobičkonosno kmetovanje le še v zavarovanih dolinah. Z golih kraških bregov se v dežju voda v velikih množinah izliva v doline, vse preplavi in pokonča še ostali rodovitni svet. Ob suši pa vsahnejo na kraški zemlji skoro vsi studenci, ker zemlja ne drži vode. Prav gotovo je, da na Dolenjskem in Notranjskem, večinoma tudi na Gorenjskem, le gozdi ohranjujejo rodovitna tla, zabranjujejo moč vetrov in zabranjujejo povodnji ob deževju in suše ob poletju. Čim bolj so se zidale v zadnjem času železnice, bolj so prodajali gospodarji les iz gozda.

Nikdar ne pomislijo oni norci, ki za slepo ceno prodajo les, ki je skoro vsaki dan dražji, da si sami žagajo vejo, na kateri stojijo. Ob enem postanejo vzrok žalostnih gospodarskih razmer, na katerih bodo trpeli še pozni rodovi.

Š 2. državnega gozdnega zakona natančno zapoveduje, da se mora vsak izsekani gozd nanovo pogozditi. Vsaka svojevoljna krčitev gozda je strogo prepovedana. Navadno se nerodni gospodarji ne zmenijo veliko za take paragrafe. Oči postave se malo spogledajo s prekupcem in zadostuje, če se po cesti maršira. Kdo bo še v gozd hodil in po visokih hribih lazil?

Mi smo zdaj v čudnem položaju. Svetovni trg se nam vedno bolj odpira, les je vedno dražji, ker se ga vedno več porabi in požge, kakor ga zraste. Na milijone hločev se vsaki dan porabi za popir. Južni kraji so še le začeli vpeljavati tovarne in moderne naprave. Na Laškem, v Egiptu in drugih deželah, ki so za naše izvažanje najbližje, bodo potrebovali prav gotovo vedno več lesa. Pri nas se je začelo mogočno prizadevanje za gospodarski napredek. Treba bo veliko novih gospodarskih poslopij, za živinorejo dosti kuriva in dosti stelje. — In naši gozdi — kras naše zemlje in naš ponos, so prazni in goli. Kdor ima še lep gozd, naj ga varuje, da bo dal le staro in nerabno iz gozda. Če je v zadregi, naj denar raje vzame na posodo, kakor bi gozd prodal. Kdor ga je izsekal, naj ga precej na novo zasadi in iztrebi. Boljše dote ne more dati svojim otrokom, kakor lepo zaraščeni gozd.

II. Stelja in gnojenje.

V naših krajih so gozdi tako tesno spojeni z gospodarstvom, da je brez njih umno in napredno kmetovanje nemogoče. Kje naj dobi kmet brez gozdov potrebni les in steljo, da ne govorimo o polju, ki bi v naših razmerah postalo prava pušča, če ne bi vedno gnojili.

Nekdaj so segali lepi gozdi prav do vasi. Ker je bil les blizu, se je v njem vselej sekalo, kadar je prišla sila, in stelja se je vsako leto vedno pograbila, ker je bilo tako pripravno voziti ali nositi domu. Boljša debela so se kmalo posekala in ostalo je le mlajše v rasti zaostalo in pohabljenno drevje. Iz lepih dreves se je zasejalo nekaj semen in iz štorov posekanih bukev in gabrov odganjajo počasi mladice. Zemlja je postala pusta, ker se je vsako leto listje do čistega pograbilo in ni ostalo v njej ničesar za gnojilo in novo rast. Le v krajih, kamor niso grablje dosegle, je nekaj rodovitnega sveta in lepa drevesa, dokler še to ne pade pod trdo sekuro. Na izsekanem svetu je postalo golo. Gospodar se ni brigal za nove nasade, brezskrbno je sekal najpred debelo, potem tudi drobno, dokler ni vsega zmanjkalo. Zemlja se je pokrila s praproto, travo in na suhih peščenih mestih v znamenje oslabele zemlje tudi z reso. Ravno resa je gotov dokaz, da se je zemlja popred leta in leta izsesavala.

Lepi gozd se je spremenil v malo grmičevje. Med reso, ki se je razširila daleč na okrog, je začelo rasti brinje in drugo grmovje. V zemljiški knjigi je parcela še vpisana za gozd in gospodar plačuje mirno vse davke, v resnici je svet skoro brez vrednosti. Poleti poberejo tam otroci robidnice, jeseni lesnike in kake revne kajžarke ctepejo malo brinje. Ravno v bližini vasi je vedno več tacega sveta. Kako težko je na takem svetu napraviti dober gozd z novimi nasadi!

V bližini vasi torej ni več stelje ne lesa. Zato gredo po oboje malo dalje. Tam se zopet listniki vsako leto do golega pograbiljo. S tem se vzame zemlji vlaga in najboljše gnojilo. Drevje ne raste več tako lepo; ostane nisko in grčasto. Povsod se kaže, da je na slabi zemlji, ki ne dobiva več potrebnih redilnih snovi. Ne bo dolgo trpel tudi ta listnik kakor gozd popred ena uničen.

Ce se primeri temu gospodarju nesreča, da pogori ali se mu poslopje podere, ni več potrebnega lesa za stavbo, ako nima še drugega gozda. Kako težko je pa kmetu les kupovati in se pri tem zadolžiti, vsak sam dobro ve. — Večkrat pa vendar še dobro raste na izsekanem svetu. Če se ni popred vsako leto stelja pograbila ali ima gozd močno plast prsti, poganjajo mladike in brsti druga zraven druge iz zemlje. Gospodar pozabi gozd izrebiti in tako poganja vse prek sama hosta, iz katere se ne more razviti lepo drevje. Vse je tako gosto, da ni mogoče skozi priti. Čemu vam je tak svet? Stelje ne daje, lesa nima in davek se mora vendar plačevati. Pripomnim še enkrat, da je tak navadno najbolj rodovitni svet. „Se ne more, ni časa.“ — Po leti in jeseni morda res ne. Ker je pa ta svet navadno v krajih, ki nimajo visokih gozdov in planin, kjer hodijo možaki celo zimo v gore po seno in drva, imajo po Dolenjskem in Notranjskem in nižjih krajih Gorenjske po zimi precej časa. Mesto pipo kaditi in po gostilnah moževati, bilo bi precej boljše gozd trebiti in vse, kar ovira rast lepih debel, popolno posekati.

V naših krajih se tudi vedno lahko opazi žalostna navada, da drevje klestijo

in obsekujejo bodisi za steljo, drva ali za kolje. Največkrat se na ta način kvarijo listnati gozdi, posebno gabrovi in bukovi, v planinskih krajih tudi smrekovi. V takem gozdu se vse veje do vrha debel obsekajo. Ko poženejo nove mladike, se vsako tretje do šesto leto na novo obklestijo. Včasih je tudi deblo odsekano 2—4 m od tal. Taki so pravi listniki na Dolenjskem. Stare trhle grče z malimi mladkami, da se človeku skoro zdi, da bo celo drevo padlo, če se ga le z nogo dotakneš. Posledice so za razvoj gozda zelo žalostne. Zemlja se izsuši in postane vedno pustejša; staro drevje se izrabi in ga je treba izsekati. Naraščaj je nemogoč, gozd postaje vedno redkejši. — Ko izboljšujemo polje, gnojimo travnikom in hočemo celo planine predruščiti, se nam gozd hitro in dosledno v puščo spreminja.

Ali ni mogoče, da bi se to uničenje gozdov ustavilo ali vsaj omejilo? „Mi potrebujemo paše in stelje, lesa in denarja“ — bodo odgovorili vsi, ki radi sekajo. „Ne moremo drugače“.

Res potrebujemo paše, ker krme posebno v zadnjih suhih letih vedno bolj primanjkuje. Toda paša škoduje le mlademu naraščaju. Počakaj par let, ko si na izsekanem prostoru nove nasade napravil, da se drevje obraste in utrdi. V takem gozdu bo malo paše le koristilo. Torej brez skrbi po pameti. „Kje naj pa steljo dobimo, če naj gozde varujemo? Bomo li s prstjo gnojili in brez gnoja polja obdelovali?“ — Veste, da stelja sama na sebi ni gnoj, ampak le dobra prst, ki ima res veliko redilnih snovi v sebi, toda gnoj vendar ni. — V naših hlevih se vsaj trikrat preveč stelje porabi. Ko bi imeli betonirane hleve, stajе dva metra dolge in živino bolj skupaj, bi se vsa gnojnica po jarku odtekala. Živina bi ležala na deskah iz katerih se vsa nesnaga dvakrat na dan pograbi in ven izmeče, živina je pa čisto na suhem in toplem. Na ta način bi porabili vsaj dvetretjini manj stelje, gnoj bi bil pa boljši, ker bi se vsa gnojnica, ki po jarkih odteka vlovila v betonski gnojni jami. Izboljšanje hlevov, v katerih moramo napraviti betonirana tla in zunaj gnojno jamo, je torej za vse naše gospodarstvo, in še posebej za gozde, največjega pomena. Kdor ni sam skušal ali pri kakem dobrem gospodarju videl, niti verjeti ne more, kako ta mala in neznatna prememba vse gospodarstvo spremeni. Pomislite še koliko dela, časa in denarja si prihranite, če bo polovica manj stelje potrebna! Ko pride svečnica, stelje že povsod zmanjkujе. Živina je ravno taka, kakor bi jo iz blata in gnojnice potegnil. — Da se žival v takem ne more razvijati, je samo ob sebi umevno.

Gnojnico in gnoj izvozite na travnike, pa bote več doma pridelali. Naj le eden začne redno gnojnico in gnoj voziti na travnike. Ko bodo drugi videli, da bo še enkrat več pridelal, bo kmalu cela vas začela. Le lenobe ne sme pravi kmet nikdar poznati — to je smrt za naše življenje. Ko bo zadosti trave in sena, ne bo treba pasti po mladih gozdih.

Kleščenje in obsekavanje naj se omeji le na drevesa, ki se imajo v kratkem posekati. — Steljo moramo seveda imeti. Prav umestno bi bilo, ko bi se grabilo le vsako

drugo ali tretje leto, ne pa vedno na istem svetu. Če bo vsled izboljšanih hlevov manj stelje treba se bo tudi to prav lahko doseglo. Listje naj se grabi le površno in subto, ne pa spodnje, že na pol strohnelo. V gozdu se ne smejo rabiti železne grablje. — Vedno bolj se opuščajo tudi slamnate strehe, česar se more vsak le veseliti. Kdor je kdaj videl ogenj v kmečki vasi, bo vedel, da je slamnata streha za kmeta vedna nevarnost. Na Nemškem je v večini držav prepovedano nove hiše s slamo kriti. Ko se bodo nove strehe iz opeke še bolj udomačile pri nas, bo mnogo slame prihranjene za krmo in steljo. Če imate torej nekaj dobre volje, boš lahko napravil na svojem lep gozd, ki ti bo v veselje, tvoji hiši vogelni kamen in drugim za zgled umnega gospodarja.

Kaj so dosegli na Ogrskem.

Od nekdanje graščinske tlake nam je ostalo precej suženjskega duha in onega obupa nad izboljšanjem žalostnih razmer, ki je lasten nesrečnim revežem. „Saj si ne morem pomagati, vse je zastoj. Kakor bo pa bo.“ Tako govorjenje in še bolj ravnanje je zavednega Slovence nevredno. Mi imamo cilj vsestranskega napredka in razvoja. Če so drugi mogli, zakaj bi mi ne?

V okraju Level pri Mažorovár na Ogrskem so imeli pred leti v 60 občinah vsako vrsto domače živine. Meseca julija 1896 je profesor Ujheli osnoval živinorejsko zadruogo, po kateri se je imelo vso tamošnjo govejo živino s simodolskimi biki izboljšati. Ker ogrska vlada pri tacih velikih načrtih nič ne gleda na tisočake, v čemur se zelo razločuje od naše, ki vsak vinar za naše živinorejce trikrat preduha, so kar cele vagone krasnih bikov dobili iz Švice. Vpisalo se je precej 22 udov. L. 1907. jih je bilo 306, zdaj jih je 2143. Vsako leto napravijo dražbo družbenih bikov, pri katerih se ne gleda toliko na lepe oblike, kakor na mlečnost krav, mater. Kako krasno se je izkazala tam simodolska pasma!

Popred so redili krave, ki so imele na leto 1000 — 1500 l mleka. Že l. 1903. so imeli vsi krave, od katerih so izvirali biki in oddajali poprečno 2628 l, zdaj imajo poprečno na leto 3080 l. Nekatere imajo po 3600, 3700, 5000, 6700 l in čez mleka. Navadno pravijo, da imajo krave, ki dajo veliko množino, bolj slabo mleko. Kakor drugod, se je tudi tukaj dokazalo, da to ni res. Neka krava je imela na leto 3717 l in poprečno tolišče 4·4%, kar se pri nas zelo redkokdaj primeri.

Telica od te krave je imela 5116 l in 4·1% tolišče. Če izračunimo, koliko se napravi iz tega mleka masla, dobimo 232·26 kg, ki je vredno po 2·60 K kg 603 K na leto. Računimo vrednost posnetega mleka le 100 K in tele tudi 100 K, vidimo, da je ena krava donesla svojemu gospodarju brez gnoja 803 K v enem letu. Tu se pa že splača boljše pasmo imeti in živino malo boljše krmiti. Druga krava je imela mleka 6767 litrov in 4·15% tolišče. Od te je bilo 311 kg masla, vrednega 808 K, s posnetim mlekom in tetelom skupno do 1000 K dohodkov v enem letu. — Vse te vspete je

je dosegel en sam razumen mož z vztrajnim delom in vladnimi tisočaki.

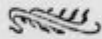
Bliizu tega kraja je posestvo nadvojvoda Friderika, ki meri le 35.723 oralov, torej le malo manj, kakor tretjina Kranjske. Od tega sveta je 16.195 oralov njiv, 6916 oralov travnikov in 1803 oral pašnikov. Na Ogrskem imajo sploh veleposestniki skoro vso zemljo v svoji oblasti. Njiv se na tem posestvu porabi 15.000 oralov za pridelovanje krme.

L. 1815 so pripeljali prvo živino iz Švice na to posestvo. L. 1880 so imeli tam 1400 molznih krav, L. 1909 pa 3290. 1990 telic, 85 odraslih in 184 malih bikov. Vlni so prodali 9 milijonov l mleka, brez tega, kar so ga porabili za dom in za teleta. Najbolj zanimivo je za nas, ko vidimo kako se da mlečnost krav povzdigniti.

L. 1853 so imele vse krave, torej tudi stare in telice, poprečno na leto 1100 l, l. 1880. 1714 l, 1890. 2300 l, a zdaj že 2936 l. Pripomniti je treba, da imajo prav slabo, kislo seno, pokrmijo pa prav veliko močnih krmil. — Po kateri poti so dosegli te vspehe?

Odbirali so za pleme vedno le teleta najbolj mlečnih krav; pazili natančno na snago; pravilno vzgojili mlado živino in tako v kraju, ki je po naravi prav slab za vzgledno živinorejo, dosegli vspehe, katerim se čudijo vsi živinorejci.

Ali nam je obupati v naši revščini in zapuščenosti? Pot napredka nam je odprta; lepi ravni travniki te vabijo, da jim pognojiš; strgan hlev, da ga popraviš, suha živina, da jo malo boljše krmiš; teleta, da res skrbiš zanje. Če so drugod zamogli, zakaj bi mi ne? Zakaj prodajate oves ali ajdo, če vse to sam rabiš za rejo mlade živine? Razumno vztrajno delo vse to doseže.

Napredno kmetijstvo v Švici.

(Dopis iz Švice.)

»Brez muje se še čevclj ne obuje,« pravi stari pregovor. Pa je tudi resničen. Ako hočemo v kmetijstvu naprej priti, se moramo tudi potruditi, učiti se in delati. Priznati se mora, da Slovenci v kmetijstvu že napredujemo, a bolj počasi. Na Gorenjskem in Notranjskem se napredek splošno opazuje. Za nas je največjega pomena živinoreja, ker ta je povsod razširjena, zato moramo največji skrb obračati na umno živinorejo. Marsikje pa ni živinoreja tako vpeljana, da bi donášala resnične dohodke, zato se nam je zlasti glede živinoreje učiti od naprednejših dežel. Dežele, v katerih je živinoreja zelo razvita in gospodarsko uravnana, so najbolj bogate in če hočemo mi priti do blagostanja, se moramo poprijeti tega, kar je doneslo v one dežele blagostanje. Švica je dežela, v kateri je živinoreja najboljše in najlepše uravnana. Na Švico se moramo tudi mi ozirati. V Švici so skoraj iste podnebne razmere, kakor pri nas. Hribovita dežela je, kakor naša slovenska dežela; v njej rastejo iste rastline, kot pri nas. Kar se pa tiče kmetijstva in zlasti živinoreje smo daleč za Švicarji, ki so v pravem pomenu kmetje. Oni ne delajo samo, da se pre-

žive, ampak hočejo imeti za svoj trud tudi pošteno plačilo. Pri vsakem podjetju, ki se ga poprimejo, računajo in premišljujejo, koliko jim bo donášalo, in kako se jim bo izplačevalo. Mimo tega pa tudi pridno delajo. Vzeti jih smemo za vzor. Ako bomo po tem vzoru ravnali, bode tudi k nam prišlo blagostanje in slovenska zemlja bode rešena propada.

Pred kakimi 60 leti je imelo sviško kmetijstvo vse drugačno lice nego sedaj. Pridelovali so veliko žita, redili malo slabe živine. Torej so bile razmere tedaj take, kakor so pri nas sedaj. Poljedelstvo jim je čedalje bolj pešalo. Cene kmetijskih pridelkov so bile vedno slabše in ko bi se takrat švicarski kmetovalci na nasvet svojih strokovnih učiteljev ne poprijeli z vso vnemo živinoreje, bi se njihovo blagostanje gotovo ne povzdignilo, kakor se je. Poljedelstvo so opustili, njive so spremenili v rodovitne travnike, začelo se je razvijati sirarstvo, ki je kmalu postalo sloveče. Sirarstvo je postalo tako rekoč domača obrt in sedaj je sviško sirarstvo prvo na svetu.

V vzhodni Švici se je v zadnjem desetletju poljedelstvo popolnoma opustilo, tako, da sedaj ni videti tamkaj drugega, kakor travnike in rodovitne sadne vrtove. Sedaj gledajo le na to, kako bi svojo zemljo najbolje izkoristili, da bi jim dajala kolikor mogoče veliko dobre krme. Zato Švicar skrbno skupaj spravlja gnojnico in gnoj, da potem gnoji svoje sadne vrtove in travnike. Vsled tega so pa podvojili število živine, tako da redijo na treh oralih zemlje dve kravi. Pa tudi sadje jim boljše rodi, da si zamorejo napraviti sadnega mošta. V izdelovanju sadnega mošta so Švicarji pravi mojstri.

Ker so se poprijeli samo živinoreje, zato so dosegli, da imajo izvrstne krave molznice, ki so ob enem lepe živali, katere se odlikujejo po lepih životnih oblikah. Dosegli so to s skrbnim odbiranjem plemenskih živali in z umno rejo. Kadar Švicar pripušča svojo kravo k biku, ne gleda na to, kateri bik plemeniak je najbližji in najcenejši, ampak kateri je najboljši. Naj je daleč tri ure, žene kravo tje, in plača rad junčevino okrog 5 K našega denarja. Napredujemo so pa Švicarji v kmetijstvu toliko zaradi tega, ker so radi sprejemali poduk strokovnjakov, se oklepali tudi raznih zadrug, kakor so živinorejske, mlekarske in kmetijske zadruge. V Švici ne dobiš kmeta, ki bi ne bil ud kake zadruge. Krasen je v Švici kmečki dom. Hiše so večinoma lesene na eno nadstropje, izdelane pa silno lično, da jih mora tujec kar občudovati. Okna so velika. Pri oknih povsod bela zagrinjala. V hiši je vse snažno. Pred hišo je velik zelenjadni vrt, v katerem raste mnogo cvetlic in pritičnega drevja. Vrt je lepo ograjen.

Ako pa pogledaš v hlev zraven hiše, se ne bodeš mogel načuditi krasni živini. In ta red in snaga v hlevu! Gospodar ima vso pozornost obrneno na hlev in na živino v njem. Pa tudi kako ponosen je na svojo živino! Ako prideš k njemu in ne pogledaš njegove živine, se mu zameriš. Pa kaj bi tudi ne bil ponosen, saj je živina njegovo bogastvo!

Kmetijstvo v Švici je vse bolj pripušča in enolično, kakor pri nas. Kmetijstvo Švicarjevo obstoji v tem, da skrbi za živino, travnike, sadno drevje, gnoj in gnojilščice. Torej samo na to je njegova skrb obrnjena, kar je v zvezi z živino. Kako je pa vse drugače pri nas? Največ skrbi in dela porabimo za njive, vinograde itd., živina je skoraj pozabljena. Švica ima res veliko ugodnosti. V Švico prihajajo zelo tužci, ki puste v deželi mnogo denarja. V Švici je ljudstvo bolj izobraženo. Švica je prosta dežela, katera svojim deželanom povsod na roko gre. Dasiravno so pri nas precej drugačne razmere, bi vendar tudi naše kmetijstvo vse drugačne dohodke dajalo, ako bi začeli obračati večji pozornost in skrb na živinorejo in sadjerejo ter bi si skusili pridobiti več strokovne izobrazbe.

Prihodnjič o sviških hlevih in gnojilščicah.

Jakob H.

Smešnice.

Bridko. Ona: »Ko sva si lani na tej klopi objubila, da se bova vzela, je bilo krog in krog vse temno; sedaj se pa vse blišči v električni luči!« — On: »Je res, kar je dobrega, pride vselej prepozno!«

Novo vrste barometer. A.: »Kako je to, da ima ta sloveči potovalec, ki je nazaj prišel iz Afrike, leseno nogo?« — B.: »Ko je bil nazadnje tam, je stanoval pri nekem zamorskem poglavarju in ker je na nogi imel putiko, je vselej vedel, kdaj se bo vreme izpremenilo. To je bilo poglavarju tako všeč, da mu je dal nogo odrezati in jo je obesil na steno za barometer (vremenik).«

Nasprotna poravnava. Vaški zdravnik (padar) je pri krčmarju že dalj časa na dolgu. Ko ga oštr na to opozori, mu ta reče: »Da bo že enkrat tega konec, narediva tako: Ti meni izbriši dolg, jaz bom pa tebi zastoj!« puščal!«

Zdravnikovo naročilo. »Kadar bom umrl, me morate razparati in posebno jetra natanko pregledati, — sem radoveden, kaj da mi je!«

Hitra rešitev. »Gospod, Vaš blagajničar je pobegnil in Vam odnesel 50.000 kron!« — Gospod (milijonar): »Kaj pa je treba tega vpitja! Zapišite ta znesek pod zaglavje »tekoči stroški!«

Iverl.

Z govorjenjem se marsikaj zakrije, — z molčanjem marsikaj razodene.

V šoli življenja se godi tistim najslabše, ki se morajo veliko učiti.

Če govore ljudje o tem, kar ima človek dobrega, povedó le polovico; če pa govore o njegovih slabostih, povedó še enkrat toliko.

Dale po

4¹/₂ %

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje - po 4¹/₂ % brez odbitka, tako, da dobi vlagatelj od vsakih vložnih 100 K čistih 4 K 50 v na leto. Rentni davek plačuje društvo samo. Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Daje tudi svojim članom **predujme** na osebni kredit, vračljive v 7 in pol letih (90 mesecih ali 390 tednih) v tedenskih, oziroma mesečnih obrokih, kakor tudi posojila na zadolžnice in menjce

Dr. Fr. Dolšak l. r.,

zdravnik v Ljubljani, podpredsednik,

Prelat A. Kalan l. r.,

predsednik.

Kanonik I. Sušnik l. r.,

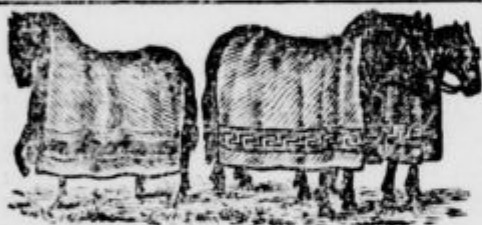
podpredsednik.

2953

: TEODOR KORN :

pokrivalce streh in klepar ter vpeljavec vodovodov, Ljubljana, Slomškove ulice št. 3 in 10
 ter lastnik le 70 let obstoječe trgovine Josip Stadler v Ljubljani, Stari trg št. 9, se priporoča za napravo vseh v strogo strogo spadalnih del - Glavno zastopstvo za slovenske dežele za najnovjši razsvetljivo „Brikettid“-luč, obilastveno dovoljena za upeljav v stanovanjih, gostilnah, prodajalnih itd. Najcenejša luč, brez vsake nevarnosti, najenostavnejša urednja. Ljudi mali aparati se napajajo s majimi „Brikettid“-kosi ter vodo. Vsa posojila in prospekte dobi na željo vsakdo pri meni brezplačno.

1900 14-1

Združene tovarne za volnino prodajajo letos zopet izključno po meni 4000 komadov takozvanih

vojaških kočev za konje

za ceno le K 4.40 komad in K 8.60 za par (6 parov franko na dom) naravnost na lastnike konj. Ti debeli, trajno trpežni koci so topli kot kožuhovina, temnosivi, okoli 150-200 cm veliki, torej lahko pokrijejo celega konja. Razločno pisana naročila, ki se izvršujejo le po povzetju ali če se denar pošlje naprej, naj se pošljejo na STEINER-jevo komisijsko razposiljalnico združenih tovarn za koce

Dunaj II, Taborstrasse 27 G.

Ceniki na željo zastonj in franko. — Za neugajajoče se zavežem vrniti naprej poslani denar. Mnogoštevilna priznanja in naročila so došla od kobilarne v Radavcu, Komarno in Brody, župnika Kolarja Tutz, dr. Vračuna, odvetnika v Varasdu, posestnika Weidbergerja Illosva, Grünwalda, Zorkovak, Rotter Lidten, pl. Mroczkowski-ja Dobrostany, Rosenuerja Zg. Moldava, Hahlissa Mankendorf, Schenka Gerlsdorf, lastnika umetnega mlina, 2996 Fohringerja in dr. (1)

Tvrška Peter Kozina & Co.

družba z o. z.

2931

v Ljubljani, Breg štev. 20

kupiye vsakovrstne

ZOBOTREBCE

in plačuje lepo robo po visokih cenah.

Izdelovalci in prekupci pošljite vzorce s cenami.

Samo

6 dni

LJUBLJANA HAVRE NEW-YORK

Francoska prekomorska družba. Odhod iz Ljubljane vsak torek. Vozne liste in pojasmila daje zmo 385 26-1

ED. ŠMARDA

obl. konces. potov. pisarna Ljubljana, Dunajska cesta 19 nasproti znane gostilne pri „RISOVCE“

Brzoparilniki za krmo

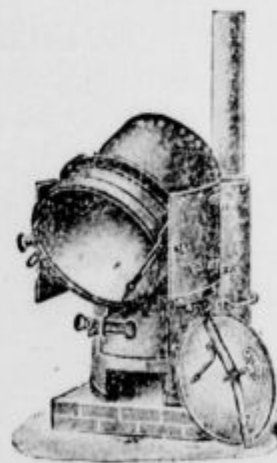
ALFA so najbolji!

Velika prihranitev na času, 2995 12-1

na kurivu in najboljša krma
 to so največje prednosti

Zahtevajte cenike! istega! Dopoljuje se slovensko!

Delniška družba Alfa Separator Dunaj XII.

Motorje najboljšega sistema, mline in stiskalnice za grozdje in sadje. Železne blagajne, stavbene potrebščine in vso drugo železnino

dobavlja po najnižjih cenah slovenska veletrgovina z železnino FR. STUPICA v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 1.

3291

Revmatične protinske bolezni

Trganje v rokah in nogah, stranski bodlaji, križne in hrbtne bolezni, bolezni v členkih in zgibih zdravijo se z uspehom in enostavno z Orkeny-jevim Gaultheria-mazilom. Naroča se po povzetju 1 pušica 1 K 60 vinarjev, 3 pušice franko za 5 K samo v

„Leharni pri Apostolu“ v Budapešti, Jozsefiring 64, Depot 29.

Preizkušeno zanesljive ure

z realnim 3 letnim pisanim jamstvom.

Št. 4010. Nikelas & remont. ura „Fantasie“, solid. okvir z dobrim izbornim reguliranim, v kam-nih tekočim ponik-lanim kolesjem

K 7-50

Št. 4148 Ista v prist-nem srebr. okrova s pozlačen. robom, obročkom in krono.

K 12-80

Nikak riziko! Zamena dovo-ljena ali denar nazaj.

Razposilja po povzetju prva tovarna ur

JAN KONRAD, dvorni založnik
Brüx št. 963 (Češko).

Glavni cenik s 500 slikami na zahtevo zastoj in franko.

Najboljša in najcenejša vobivanja

za muzikalije vsake vrste kakor harmonike, gosti, citre, pištal e, gramofoni itd. po najnižjih to-varniških cenah. Dobre gosti K 4-80, 5-50, 6 --, 6-80, 7-00, lok zraven K 4-80, 5-10, 1-40, 1-80, 2 -- Najboljšé harmonike K 4-80, 5-20, 5-40, 6-20. Kon-certne citre K 15 --, 18 --, 25 --. Akord citre K 3-50, 4 --, 6 --. Nikak riziko! Z mena dovoljena ali denar nazaj! — Pošilja proti povzetju c. in kr. dvorni založnik

Jan Konrad,
Brüx št. 966 (Češko).

Ilustrov. glavni katalog s 300 slikami zastoj in franko.

Edina izborna prilika za nakup za trgovce manufakt. blaga in za krošnjarje naravnost iz tovarne. — Razposilja se tudi zasebnikom.

40 m ostankov sortirano po želji 15 K

Barhant v lepih vzorcih za obleke, bluze in spodnja oblačila. — Flaneli, lepo krizaste, za srajce in bluze. Dejen, z robom, za obleke in bluze. — Angieški cefir, 80 cm širok, za pisane srajce, pesa za srajce in bluze za dame — Modrikasto blago za kuhinjske predpas-nike in domače obleke — Kanafas za posteljne prevleke v živahnih barvah — Oksford za moške srajce, izborno trpežne kakovosti. — *Dolgost ostankov 3 do 15 m.*

Nikake rizike! Znesek če takoj vrne, ako blago ne ugaja in se lahko pošiljačev netrankirana nazaj pošlje — Cez 1000 priznanih pisem.

40 metrov finega, pobeljenega rumbarskega platna za damske bluze in posteljne prevleke in rajfineje živотно in posteljno perilo, sortirano z belim krizatom za spodnje perilo samo K 17-80. — Gotove, zarobljene rjuhne brez šiva, 425 cm dolge, 150 cm široke, iz najboljšje tkanine, trpežne kakovosti, zajamčeno platno, kos K 2-40. Naj-manjše naročilo 6 kosov. Pošilja po povzetju

Tkainica Julij Kantor, Dabj pri Nachodu (Češko).

Zbirko vseh mojih izdelkov s tovarniškimi cenami priložim vsakemu zavoju za poskušajo zastoj, drugače samo proti pošiljavi 30 vin., v zamrskih.

: Suhe gobe :

češminjevo lubje, arniko, lipovo in bezgovo cvetje, sladke koreninice, korenine in perje od beladone in malih noric (lesjaka), je-ternik, tršljik, podlessek i. t. d., kupuje

V. H. Rohrmann

v Ljubljani sv. Petra cesta št. 28 in v Novem mestu, Ljubljanska cesta št. 37.

2068 1

NAJBOLJŠA IN NAJSIGURNEJŠA PRILIKA ZA STEDENJE!

Denarni promet do 31. decembra 1908
čez 72 milijonov kron.

Lastna glavnica K 420.537-92

Stanje vlog dne 31. majnika 1909
čez 20 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 8, pritrilje, v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih vloženih **100 kron čistih 4-50 kron na leto.**

MARJIN TRG.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hran. položnice na razpolaganje. Sprejema tudi vloge od svojih zadrušnikov na tekoči račun ter daje istim posojila proti vknjižbi z in brez amortizacije, na osebni kredit (proti poroštvo) in zastavi vredn. papirjev. Menjice se najkulant. eskomptirajo.

Dr. Ivan Šušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpredsed. Odborniki: Anton Belec, posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, državni in deželni poslanec. Anton Kobi, posestnik in trgovec, Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposestnik v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbornice in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posestnik in blagajnik »Ljudske posojilnice«. Ivan Pollak ml., tovarnar. Karol Pollak, tovarnar in posestnik v Ljubljani. Gregor Šibar, župnik na Rudniku.

Ustanovljena leta 1882. Telefon št. 185. Poštne hranilnice račun št. 828.405.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

114 registrovana zadruga z neomejeno zavezo 52-1

v lastnem zadrugnem domu v Ljubljani na Dunajski cesti števil. 18

je imela koncem leta 1908 denarnega prometa nad K 71,417.344.75

obrestuje hranilne vloge po 4½%

— brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike. —

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga. Stanje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908 nad K 17,102.911.27

Posojajo na zemljišča po 5¼% z 1½% na amortizacijo ali pa po 5¼% brez amortizacije, na menice po 6%

Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

Uradne ure: vsak dan od 8. do 12. in od 3. do 4. ure, Izven nedelj in praznikov.

Najnižje cene pri „Janezu“ na Vodnikovem trgu! Priporoča se slav. občinstvu domača trgovina

JANKO ŽELEZNIKAR

Ljubljana, nasproti Vodnikovega spomenika

kjer je vedno velika izbrana zaloga vsakovrstnega

1035 blaga za moške in ženske obleke 38-

od najceneje do najfinije vrste, dalje vsakovrstnih ruč,

nogavic, predpasnikov, najboljših kotenine itd.

NAJNIŽJE CENE! NAJBOLJŠE BLAGO!

Ta trgovina ni v nikaki zvezi z ono pri „Janezu“ v Lingarjevih ulicah

Konkurenčna budilnica K 2-90

št. 3996 po amer. sistemu, idoča v vsaki lepi, zanesljivo kazoča, za službo rabna, dobre kakovosti, s triletnim pisanim jamstvom za dober in prav tek K 2-90, 3 komadi K 8- . . . št. 3996, z v temi svetlikajočo se kuza če o ploču K 2-30, 3 kom. K 9- . . .

Nikak riziko! Zamenjava dopustna ali denar nazaj.

Razpošilja po poštnem povzetju ali preposlatvi denarja prva tvornica ur

JAN KONRAD c. in kr. dvorni založnik v Brúxu št. 971, (Češka). Glavni cenik s 3000 slikami zastonj in franko.

Posteljno vlogo

odstrani zamudeno takoj! Slovita priznanja in pohvale. Zdravniško priporočeno. Starost in spol se morata naznani. Knjižico pošlje zastonj!

Zavod „Sanitas“ 842 Veiburg P 350 Bavarsko

Denar

priljubljeni tisti, ki o potrebi vporabnih reči in daril vseh vrst zabavja moj glavni cenik s 3000 slikami, katerega

== dobi ==

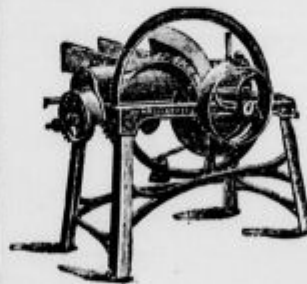
vsak zastonj in poštine prosto in v katerem najde

== vsak ==

kaj primerne. — C. in kr. dvorni založnik

Jan Konrad, Brúx št. 998 (Češko)

Stroje za pripravljane krme, slamoreznice, reporeznice, mlince za debelo moko (otrobe), priprave za parenje krme, štedilna kotlijišča, sesalke za gnojnico

izdeluje in razpošilja po najnovejšem in priznanem načinu tvrdka

Ph. Mayfarth & Co.

tovarne za gospodarske stroje, železolarne in fužine na paro

Dunaj II., Taborstr. 71.

Ceniki zastonj in poštine prosto.

— Sprejemajo se zastopniki in razprodajalci. —

Stanje njenih hranilnih vlog znaša nad 36 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron

Najbolj varno naložen denar je v slovenski mestni hranilnici ljubljanski.

Za varnost denarja jamči in je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. Zato vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkven denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopold. in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4¼% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denarne vloge in hranilnične knjižice se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4¼% na leto. Z obrestni vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Kdor pa plačuje 6% izposojenega kapitala, pa poplača dolg že v 33 letih. Dolžnik pa more svoj dolg tudi poprej poplačati, ako to hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Hranilnica se nahaja v lastni palači v Prešernovih, prej Slonovih ulicah št. 3, nasproti frančiškanskemu kloštru. 47 12-4